

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2019.gada 3.jūlijā Nr. 1-5/98

Valsts policijas
Vidzemes reģiona pārvaldes
priekšniekam **I.Mitroško**
kanc@vidzeme.vp.gov.lv

Zināšanai:

Madonas iecirkņa
priekšniekam **G. Tropam**
gundars.trops@vidzeme.vp.gov.lv

*Par vizīti Madonas iecirkņa
īslaicīgās aizturēšanas vietā*

2019.gada 15.aprīlī Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskais padomnieks Juris Siļčenko, juridiskā padomniece Daina Lepika un Prevencijas daļas vecākā juriste Sandra Garsvāne bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Madonas iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietu (turpmāk – ĪAV). Pārbaudē piedalījās Valsts policijas Madonas iecirkņa darbinieki A.Turkins un J.Kalniņš.

Tiesībsarga biroja darbinieki apskatīja Madonas ĪAV telpas un pagaidu turēšanas telpas, veica pārrunas ar iecirkņa un ĪAV darbiniekiem, kā arī tikās ar ĪAV ievietotajām personām.

Vispārējie apstākļi

Madonas iecirknis un ĪAV atrodas ēkā, kurai ir nodrošināta piekļuve personām ar kustību traucējumiem (riteņkrēslā), proti, ir ierīkota uzbauktuve. Tomēr, ieteicams pie uzbauktuves norādīt dežūrdaļas telefona numuru vai ierīkot zvana pogu, lai apmeklētājs vajadzības gadījumā varētu sazināties ar dežūrdaļas darbiniekiem un lūgt nepieciešamo atbalstu iekļūšanai iecirkņa telpās.

Madonas ĪAV kopā ir divpadsmit kameras, kurās kopumā iespējams ievietot 28 personas. Kameras ir dažāda izmēra – vienvietīgas vai četrvietīgas. Tiesībsarga biroja darbinieku apmeklējuma laikā ĪAV bija ievietotas četras personas (trīs vīrieši un viena sieviete).

ĪAV bija telpa procesuālo darbību veikšanai, kas tiek izmantota arī personu pārmeklēšanai, biometrijas datu iegūšanai un ievietoto personu mantu uzglabāšanai (īpaši tam paredzētās atvilktnēs). Vienlaikus ĪAV ir ierīkota saimniecības telpa (tīro un lietoto matraču un segu uzglabāšanai), kā arī “virtuve” ēdiena glabāšanai un sadalei, dušas telpas, darbinieku tualete. ĪAV gaitenā galā ir ierīkota vieta personu fotografēšanai.

ĪAV darbinieku darba vietā glabājas dažādi uzskaites žurnāli (administratīvi aizturēto, kriminālprocesa kārtībā aizturēto, pastaigu, dušas apmeklējuma, izvešanas no kameras, pienesumu, ēdināšanas). Amatpersonas norādīja, ka kriminālprocesa kārtībā aizturētās atrodas ĪAV līdz divām nedēļām, bet administratīvā procesa kārtībā ievietotās personas – līdz piesprietā soda izciešanai.

Kā informēja darbinieki, tad ĪAV ievietotās personas procesuālo darbību veikšanai ārpus ĪAV telpām netiek izvestas. Lai veiktu procesuālās darbības, policijas un prokuratūras darbinieki apmeklē ievietotās personas uz vietas ĪAV.

ĪAV ir ierīkots daļēji segts (ar nojumi) pastaigu laukums. Tomēr piekļuve pastaigu laukumam, kā arī iekļūšanā ĪAV telpās nav pielāgota personu ar kustību traucējumiem vai riteņkrēslā esošu personu vajadzībām, proti, lai nokļūtu pastaigu laukumā, jāpārvar pakāpiens, bet, lai iekļūtu ĪAV telpās, pat vairāki. Pastaigu laukuma apskates laikā tajā atradās viena persona, kura sūdzības par apstākļiem ĪAV neizteica. Tomēr ieteicams, lai pastaigu laukumā zem nojumes tiktu ierīkots soliņš, lai ievietotajām personām vajadzības gadījumā būtu iespēja apsēsties.

Saskaņā ar amatpersonu sniegto informāciju dušas apmeklējums ievietotajām personām ir noteikts vienu reizi nedēļā. Ja persona izsaka lūgumu apmeklēt dušu biežāk, tad tas netiek liegts. ĪAV dušas apmeklējumam divieļi netiekot izsniegti. Apskatot ĪAV ievietotajām personām paredzētās dušas telpas, tika konstatēts, ka tās ir nepiemērotas personu ar kustību traucējumiem vajadzībām. Telpas ir šauras, lai nokļūtu dušā, ir jāpārvar augsts sliekšnis, kas personai ar kustību traucējumiem ir ievērojams vai dažkārt nepārvarams šķērslis. Lai arī darbinieki apgalvoja, ka dušas telpas tiek pienācīgi uzkoptas, tomēr tās atstāja nesakoptības iespaidu, kas, iespējams, saistīts ar telpu augsto nolietojuma pakāpi.

Kopumā ĪAV telpas ir izvietotas dažādos līmeņos un pārvietojoties, vairākās vietās ir jāpārvar daži pakāpieni. Tomēr ir pozitīvi vērtējams, ka ĪAV telpās visur pakāpieni ir apzīmēti ar dzelteniem – melnām lentēm, tādējādi atvieglojot to savlaicīgu pamanīšanu.

Secināms, ka Madonas iecirkņa ĪAV telpas no vides pieejamības viedokļa nav piemērotas personu ar kustību traucējumiem ievietošanai. Šādu personu ievietošana tajās nav pieļaujama. Ja šādas personas tiek nogādātas uz Madonas ĪAV, tad iecirkņa vadībai nekavējoties būtu jāorganizē iespēja ievietot viņas citā ĪAV, kur ir nodrošināta atbilstoša vides pieejamība.

Sadarbība ar zvērinātiem advokātiem, prokuratūru un tiesu pēc amatpersonu vārdiem ir laba.

ĪAV tiek veikta koplietošanas telpu un kameru videonovērošana. Amatpersonas norādīja, ka videonovērošana tiek veikta nepārtraukti un viņiem

nav iespējas to atslēgt. Amatpersonas arī informēja, ka divas kameras no visām netiekot novērotas. Tajās varot tikt ievietotas personas, kuras nav nepieciešamības novērot. Kamerās ar videonovērošanu personas varot turpināt atrasties, ja pašas tam rakstveidā piekrīt. Ministru kabineta 2017.gada 21.marta noteikumu Nr.153 "Kārtība, kādā policija veic novērošanu, izmantojot tehniskos līdzekļus, kā arī šādas novērošanas rezultātā iegūto datu apstrādi" 5.punkts paredz amatpersonu pienākumu izvērtēt ieslodzītā rīcību un pēc 48 h lemt par turpmākās videonovērošanas veikšanas nepieciešamību. Kaut arī ir pozitīvi vērtējama rakstveida piekrišanas iegūšana no personas par turpmāku atrašanos kamerā, kurā notiek videonovērošana, tomēr vizītes laikā netika gūta pārliecība tam, ka amatpersonas pēc savas iniciatīvas pēc 48 h veic nepieciešamo izvērtējumu Ministru kabineta noteikumos Nr.153 noteiktajā kārtībā. Dokumentāciju, kura apliecinātu šāda izvērtējuma veikšanu, amatpersonas uzrādīt nevarēja. Ņemot vērā minēto, aicinu veikt nepieciešamos pasākumus, lai Madonas ĪAV tiktu ievērotas Ministru kabineta noteikumu Nr.153 prasības.

Amatpersonas norādīja, ka ĪAV nepārtraukti atrodas viens darbinieks, kuram nav iespējas atvērt kameras durvis. Lai veiktu jebkādas darbības ar ievietotajām personām, tiek pieaicināti citi Madonas iecirkņa darbinieki. Vēršu uzmanību, ka ir iespējami gadījumi, kad ir nepieciešama ĪAV darbinieka nekavējoša iejaukšanās (konflikts starp ĪAV ievietotajām personām vai suicīda mēģinājums). Līdz ar to šāda veida situācijās pastāv risks, ka ĪAV darbinieks objektīvi nevarēs nekavējoties sniegt nepieciešamo palīdzību vai nodrošināt ievietoto personu drošību.

Personu ievietošana ĪAV

Amatpersonas norādīja, ka Madonas iecirknī ir abu dzimumu darbinieki. Līdz ar to grūtības ar ievietotajai personai atbilstošā dzimuma pārmeklētāju neesot. Minētā darbība tiek veikta telpā, kas vienlaikus pilda procesuālo darbību veikšanas telpas un ievietoto personu mantu glabātuves funkciju. Turpat notiekot personu iepazīstināšana ar viņu tiesībām. Kā redzams no ĪAV iekārtojuma, tad ievietojamo personu fotografēšana notiek gaitenī īpaši ierīkotā vietā. ĪAV darbinieks norādīja, ka personas pārmeklēšana tiek veikta ārpus videokameru darbības zonas.

Darbinieki informēja, ka ārvalstnieki ĪAV nonāk reti un atrodas īslaicīgi. Līdz šim ārvalstnieku aizturēšanas gadījumos tulku pakalpojumi neesot bijuši nepieciešami.

Ja ieslodzītais izsaka sūdzības par veselības stāvokli vai darbinieki konstatē miesas bojājumus, tiek izsaukta neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta brigāde, kura veic ievietotās personas apskati un rakstveidā noformē konstatēto.

Pirms ievietošanas kamerā ieslodzītajiem tiek izsniegti higiēnas līdzekļi, matracis un sega. Tīrie matračī tiek glabāti saimniecības telpā, atsevišķi no lietotajiem. Lietotos matračus reizi nedēļā nodod tīrīšanai, to reģistrējot.

Aizturēto personu turēšanas kārtības likums neparedz pienākumu ieslodzītajam personām izsniegt spilvenu un palagu. Tomēr vairākās apmeklētajās ĪAV Tiesībsarga biroja darbinieki ar gandarījumu konstatēja, ka

minētie priekšmeti tiek izsniegti. No cilvēktiesību viedokļa raugoties, minētā rīcība viennozīmīgi norāda uz vēlmi mazināt ciešanas, kuras personai rodas tiesību uz brīvību ierobežošanas rezultātā. Ņemot vērā minēto, aicinu, nodrošināt un izsniegt arī palagu un spilvenu ĪAV ievietojamajām personām, ja nepastāv objektīvi iemesli uzskatīt, ka tas apdraud konkrētas ievietotās personas vai citu personu drošību.

Kameras

ĪAV kamerās ir gultas vieta, galds un solis, kā arī pilnībā nodalīts sanitārais mezgls (sēdpods vai pēda) ar ūdens padevi (metāla izlietni). Kamerās nav ierīkotas darbinieku izsaukšanas pogas. Darbinieku iespējams pasaukt, piekļaujējot pie durvīm.

Logi kamerās bija salīdzinoši nelieli un nebija atverami. Logu konstrukcijas nodrošina dabiskā apgaismojuma pieejamību, kas ir apgrūtināta tām kamerām, kurām logi iziet uz pastaigu laukuma pusi. Savukārt mākslīgā apgaismojuma spilgtums bija regulējams, kā arī pārslēdzams nakts režīmā. Kopumā vērtējot, apgaismojums apskatītajās kamerās ir uzskatāms par pietiekamu. Kamerās nebija pieejama dabiskā ventilācija, tajās apmeklējuma laikā kopumā nebija jūtams piesmakums, izņemot vienu četrvietīgu kameru un vienu vienvietīgu kameru, kurā smaka bija ļoti spēcīga.

Tiesībsarga biroja darbinieki tuvāk apskatīja šo vienvietīgo kameru (pirmā gaitenī pa labi). Kamerā nav ierīkots sēdpods, bet gan “pēda”. Ir pieejama ūdens padeve. Ierīkota paceļama guļvieta, soliņš un galdiņš. Gais tajā bija piesmacis, un bija jūtama spēcīga smaka. Lai gan formāli šīs kameras aprīkojums atbilst nepieciešamajām minimālajām prasībām, tomēr apstākļi kopsakarā ar piesmakušo gaisu tajā ir tādi, kas nepieļauj personu ievietošanu tajā. Lai gan darbinieki norādīja, ka minētajā kamerā personas netiek ievietotas, tomēr minētās kameras pieejamība rada šaubas par minētā apgalvojuma ticamību.

Vēršama uzmanība arī uz to, ka arī atsevišķās citās kamerās gais bija sasmacis, līdz ar to būtu pastiprināti pievēršama uzmanība pienācīgai kameru ventilācijai, lai nodrošinātu ievietotajām personām pieeju svaigam gaisam, jo īpaši ņemot vērā, ka dabiskā ventilācija kamerās nav iespējama.

ĪAV ievietotā persona, kura viena izcieta administratīvo sodu četrvietīgā kamerā, sūdzības par apstākļiem tajā neizteica. Par savām tiesībām un pienākumiem bija informēta, lai gan kamerā informācija par tām nebija izvietota.

ĪAV kriminālprocesa kārtībā ievietotā persona sūdzības par apstākļiem ĪAV vai ar kriminālprocesu saistītiem jautājumiem neizteica. Apstākļus ĪAV vērtēja kā labus.

Higiēna

Amatpersonas norādīja, ka ĪAV telpu uzkopšana, kā arī gultas veļas mazgāšana tiek veikta regulāri. Minēto pakalpojumu nodrošina privātie uzņēmumi, ar kuriem noslēgts līgums. Tomēr vizītes laikā tika konstatēts, ka kamerās esošie sanitārie mezgli (“pēdas”) ir ar augstu nolietojuma pakāpi, kā arī dušas telpa ir nolietota un nepietiekami kopta, kas rada priekšstatu par netīrību

tajās. Ministru kabineta 2016.gada 16.novembra noteikumu Nr.726 "Higiēnas prasības īslaicīgās aizturēšanas vietā" 5.punkts paredz pienākumu veikt regulāru ĪAV telpu uzkopšanu neatkarīgi no aizturēto personu esamības tajās. Līdz ar to aicinu Madonas ĪAV nodrošināt rūpīgāku Ministru kabineta noteikumu Nr.726 prasību ievērošanu.

Ēdināšana

ĪAV ievietoto personu ēdināšanu nodrošina uzņēmums, ar kuru noslēgts līgums. Darbinieki norādīja, ka ēdiena daudzums ir pietiekams un kvalitāte esot laba. ĪAV virtuvē ledusskapī bija novietotas sviestmaizes plēves iepakojumos, kuras paredzēts izsniegt nākamajā ēdienreizē. Ēdiens tiek izsniegts trīs reizes dienā (vienu reizi dienā tiek nodrošināts arī siltais ēdiens). Minēto sarunas laikā apliecināja arī ĪAV ievietotās personas. Vienlaikus gan amatpersonas, gan ĪAV ievietotās personas apliecināja, ka ārpus ēdienreizēm viņām ir iespēja kamerā saņemt karstu ūdeni.

Pagaidu turēšanas telpas

Apsekojot Madonas iecirkņa pagaidu turēšanas telpu, tika konstatēts, ka tās iekārtojums nodrošina personu pagaidu ievietošanu, kā arī alkohola reibumā esošu personu ievietošanu atskurbšanai. Telpā ir nodrošināta ūdens padeve un nenorobežots sēdpods. Telpā ir liels slīps paaugstinājums, kas paredzēts gulēšanai. Papildus apmēram 10 cm virs paaugstinājuma sienā ir iestiprināts metāla gredzens, kura nepieciešamībai telpā nav pamatojuma. Vēršu uzmanību, ka šāda "aprīkojuma" esamība telpā var liecināt par iespējamu cietsirdīgu apiešanos pret ievietotajām personām vai spīdzināšanu. Tādēļ tas ir nekavējoties jānoņem.

Vienlaikus, pretēji Ministru kabineta 2009.gada 7.jūlijā noteikumu Nr.735 "Kārtība, kādā personas tiek ievietotas un turētas pagaidu turēšanas vietās, un prasības šādu vietu aprīkošanai" 4.punktā minētajām prasībām pagaidu turēšanas telpā nav sola. Amatpersonas norādīja, ka apsēsties iespējams uz slīpā paaugstinājuma.

Papildus norādāms, ka šā gada 10.aprīlī stājās spēkā grozījumi likumā "Par policiju", saskaņā ar kuriem policija nesniedz atskurbšanas pakalpojumus. Līdz ar to alkohola reibumā esošu personu ievietošana šajā telpā nav pieļaujama. Papildus aicinu risināt jautājumu par sanitārā mezgla norobežošanu no pārējās telpas.

Apkopojot iepriekšminēto, rekomendēju nodrošināt, lai:

- 1) ĪAV ievietoto personu videonovērošana tiktu veikta, ievērojot Noteikumu Nr.153 prasības;
- 2) nodrošināt Madonas iecirkņa un ĪAV atbilstību vides pieejamības prasībām;
- 3) ĪAV būtu nodrošināts pilnvērtīgai funkciju izpildei nepieciešamais darbinieku skaits;
- 4) tiktu ievērotas Ministru kabineta noteikumu Nr.726 prasības un visas ĪAV telpas tiktu pienācīgi uzkoptas;

- 5) nodrošināt, lai ĪAV kamerās būtu pienācīga ventilācija, jo īpaši apstākļos, kad dabiskā ventilācija nav pieejama;
- 6) slēgt pirmo kameru gaitēna labajā pusē (vienvietīga);
- 7) izvietot kamerās informāciju par ievietoto personu tiesībām un pienākumiem;
- 8) nekavējoties tiktu noņemts metāla gredzens pagaidu turēšanas telpā, lai novērstu sliktas apiešanās risku tajā, kā arī telpu aprīkojums atbilstu Ministru kabineta noteikumu Nr.735 prasībām.

Aicinu izvērtēt un ievērot sniegtās rekomendācijas, kā arī mēneša laikā informēt par veiktajām darbībām. Pateicos par Valsts policijas Madonas iecirkņa un ĪAV amatpersonu sniegto informāciju vizītes laikā un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu